

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZS-DOBOKAMEGYEI TANÍTÓ TESTÜLET.

FŐMUNKATÁRSÁK:

KISS SÁNDOR ÉS SZABÓ ENDRE.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VÁRADI KÁROLY.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krra számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a **szerkesztőhöz** (lakik a belső-középútcában 31. sz. a.); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklámciók pedig — Gázi József egyleti pénztárnok címén — a **kiadó hivatalba** (kurta szappanútea, 15. sz. a.) küldendők.

A nők a közoktatás terén.

Közelebb az ország fővárosában nagy hullámot vetett a népoktatásügyének egyik lényeges kérdése. E hullámot az anyákká lett tanítónők ügye idézte föl. De ez a hullám csak iszapot hozott magával; felszínre vetett egy oly kérdést, mely egymagában, egyéb kérdésektől elkülönözve, el nem dönthető; szembeállította a paedagogiai kérdést a jogi kérdéssel, az elméletet a gyakorlattal, a merev alternatívát a méltányossággal. Szóval: a budapesti népnevelők ezen kérdésnek az ismert módon eldöntése által szelet vetettek és vihart fognak aratni.

De történt bármiként s bármely okból a kérdés fölvetése, szerintünk előhírnöke az egy ellenforradalomnak, mely rövidebb, vagy hosszabb idő után, de mindenesetre föl fog lépni. — A lég megtisztítására szolgáló jótékony szelet porfelleg szokta megelőzni; ilyen porfelleg — szerintünk — az anyákká lett tanítónők alkalmazásának kérdése, mely megelőzte amaz áramlatot, a mely hivatva lesz az eszmék tisztázására.

A paedagogia politikájának napjainkban aligha van fontosabb kérdése, mint a tanítónők alkalmazása. Szorosan egybefügg ez a legjelentékenyebb szociális kérdésekkel. A nőknek munkát kell adni — mondják a humanismus őszinte barátai — s vajjon jelölhetnénk-e ki számokra méltóbb munka-kört, mint a nevelésnek és az elemi tanításnak körét, hiszen ez egyezik leginkább természeti rendeltetésünkkel? És a társadalom, a mely inkább jó, mint okos, feltétlenül decretálta ezen elvet, a nélkül, hogy az elv alkalmazása tekintetében a demarcationális vonalat előbb kijelölte volna. Becsületos, üdvös s mondhatni szent célú törekvésünk annyira elragadott, hogy elfeledtük

az elv gyakorlati alkalmazásának feltételeit megállapítani és a ministertől kezdve az utolsó falu iskolaszékének elnökéig mindannyian vakon cselekvő proselytáivá lettünk az e tekintetben megindult áramlatnak.

De kezdünk felocsúdni. Kezdjük észrevenni azt, hogy jóakaratu buzgalmunk a tulzás terére ragadott, hogy nem vettük számításba mindazon tényezőket, melyek figyelembe veendők, szóval nem titkolhatjuk többé, hogy a tanítónők alkalmazása kérdésében nem a nevelési, hanem a philantropiai követelményeket állítottuk előtérbe. E sorok írója mindenkor meleg barátja volt azon eszmének, hogy a nők előtt meg kell nyitni az elemi oktatás sorompóit, barátja ezen eszmének ma is, s épen ez indit arra, hogy a tulzások ellen felszólaljak, mert nagyon félek attól, hogy az ügynek tulzó barátai többet ártanak majd, mint az ellenségek.

Rövid hírlapi cikkben nem lehet ez igen fontos tárgyat, — melyről nemsokára könyveket fognak írni — minden oldalról megvilágítani. Ne várja azért tőlem senki, hogy e néhány sorban a tanítónők alkalmazásának a kérdését minden irányban megvitatom. Ezuttal csak egy két pontot emelek ki s csak jelezem azon álláspontot, melyet azoknak, a kik ezen kérdésben elfogulatlanul ítélnék — elfoglalniok kell.

Mindenekelőtt megjegyzem, hogy teljesen osztom Herbert Spencer azon nézetét, („The studi of socialogy“) melyben helytelennek tartja azt, hogy rendesen a legkitűnőbb nők értelmi tehetségeit szokták a férfiakéval összemérni, holott az összehasonlításnál az átlagos női értelmi erőt kell fölvenni, mert a kivételek szabályt nem képeznek. Ebben hibázunk mi is, midőn egy-két kiváló értelmi tehetséggel bíró nőről

következtetést vonunk az öszszesre és elhitetjük magunkkal, hogy mindenik nő ilyené tehető. Ezen hitünk ragadott arra a téveszmére, hogy a tanítónőre az elemi iskola mindenik osztályában rábizhatjuk mindenik tantárgy tanítását, sőt hogy az elemi oktatás ügyét teljesen a nőkre ruházhatjuk. Még csak annyira sem voltunk körültekintők, hogy a nők e tekintetbeni hivatottságának megállapítására nézve ott keressük a gyakorlati tapasztalatokat, a hol azokat megtalálhatjuk. t. i. a családi életben. Mert ha a családi életet vizsgálunk, meg kellene győződnünk arról, hogy a minden tekintetben correct nevelést sem az apa, sem az anya külön-külön, hanem mind a kettő együtt, egymás hatását kölcsönösen kiegészítve — adják. Sokan hangoztatják nagy önhittséggel, de kevés körültekintés után azt a phrázist, hogy a kisgyermek nevelése tekintetben kizárólag az anyák befolyása az irányadó; én ezt tagadom s csak anynyiban oszthatom e nézetet, a mennyiben a csecsemők ápolásáról van szó, de mihelyt a gyermek megtanult beszélni, többé nem elég az anya, ő az apa közrehatása nélkül nem sokra megy. És ha abban a kis családban, a melyben a suprema lex az egyéni jóllét előmozdítása, nem boldogul a nő gyermekeivel a férfi segítsége nélkül, miként boldogulhatna a szegény tanítónő 50—60 gyermek körében, a hol a suprema lex már a közérdek felé gravitál s a hol nem lehet a kedélyeken a sic volo sic jubeo parancesszával uralkodni?

Nem helyeslem tehát azt, hogy némely iskolából teljesen kizáratnak a férfi-tanerők s a gyermekek oktatása egészen nőkre bízatik.

Igaz, hogy ez — legalább eddig — csakis a leány-gyermekek oktatására szolgáló iskolákban történt, ezen körülmény azonban legfeljebb csak enyhíti, de egyáltalán el nem oszlatja a bajt, a mely ezen téves eljárásból a társadalomra háramlik.

A nők és a férfiak között — átlag véve — szellemi tekintetben, két lényeges különbség áll fön. Az egyik az, hogy a nőkben az elvont irányu tehetségek kis mérvben levén kifejlődve, ők elvies gondolkodásra ritkán képesek s innét van, hogy nézeteiket nem az elvi meggyőződés, hanem a külső okok teremtik meg. A másik az, hogy a nő az abszolút igazság iránt kevés, néha igen kevés érzékkel bír s hogy e mellett a tetszvágy képezi cselekvéseinek legfőbb motivumát.

Innét van, hogy a nő ritkán igazságos, magáért az igazságért, s hogy gyermekeinek, vagy növendékeinek cselekvéseit rendszeren saját magára viszonyítja és nem bírálva azt, hogy ezen cselekvésekből mennyi jó, vagy mennyi rossz származik a gyermek jövőjére, itéletét a neki okozott kisebb, vagy nagyobb kellemetlenség mérve szerint mondja ki. Tapasztaljuk ezt, a midőn látjuk, hogy valamely anya, avagy tanítónő ma ugyanazon gyermekre enyhébb büntetést szab egy nagyobb vétségért, mint a melyet tegnap kiszabott egy sokkal kisebbért. A tetszvágy lévén a nők jellemének egyik alapvonása, ugy a családokban, valamint a tanodákban legtöbbször ez szolgál a fegyelmezés iránytűjéül. Észreveszik ezt a gyermekek hamar. Sehol nem találunk oly erős hajlamot a hízlegésre, mint azon iskolákban, a melyben nők tanítanak. Egyszer hallottam, a mint a leánykák tanították egymást, hogy tanítónők egyéni gusztusához hogyan kell alkalmazkodniok, azaz: hogyan kell hízlegniök; abban az iskolában férfi-tanerők is működtek, de arról nem volt szó a leánykák közt, hogy a férfitanítóknak miként kell hízlegni.

Az elmondottakból következik, hogy ha a leány-gyermekek értelmét s kiváltképpen ítélőtehetségüket, a menyynyire lehetséges — kifejtteni óhajtjuk s ha a leány-iskolákban a neveléstan követelményeivel egyező fegyelmezést kívánunk gyakorolni, (s ki ne kívánná mindezeket?) akkor nem szabad ezen iskolákat egészen női kezekre bízunk, hanem akként kell intézkednünk, hogy a női kedélyt a férfui értelem, a női gyöngédséget pedig a férfui igazságérzet egészítse ki.

Ha pedig a tantárgyaknak a tanítók és tanítónők közti megosztásáról kellene véleményt mondanunk, véleményünket szintén arra a különbségre alapítanók, a mely a nők és férfiak között szellemi tekintetben is fenáll s a mely a nevelés által — de mindig a hivatás rovására — apasztható, de el nem enyészethető. Ugyanis azon tantárgyak, melyek tulsulyban az értelem munkásságát veszik igénybe, férfiak által, ellenben a kedélyre hatók, avagy azon alapulók nők által tanítandók. Csak is így, és nem másképen folytathatja sikerrel az iskola azt, a mit a család megkezdett.

Ujabb időkben azonban a tanítónők alkalmazásának tulzó hívei már azzal sem elégesznek meg, hogy a leánykák tanítását kizárólag nőkre bizzák, hanem azt is sürgetni kezdék, hogy a fiuk tanítása is legalább — ugymond — az alsóbb osztályokban,

de a vegyes iskolákban mindenesetre, a tanítónők kezeibe helyeztessék. Ezek az emberek nem tudják mit cselekesznek. Ők nem veszik figyelembe az eltérő hivatást, nem veszik figyelembe a tanító nagy befolyását a jellem, különösen az akarat-erő fejlődésére, mert ha mindezeket figyelembe vennék, akkor nem jutna eszökbe az, hogy a fiuk oktatását a nőkre bizzák. A fiu — hat éves korában, néha már hamarabb is — emancipálja magát a női befolyás alól, ekkor már az anyja sem bír vele, hogyan lenne hát képes 50—60 vásott fickót egy gyöngé nő meggregulálni? Erre ismét hallunk egy phrázist, a mely a szeretetet hangsúlyozza s ezt tartja a leghatalmasabb fegyelmi eszköznek. Nem tagadjuk, hogy a kellő erélyvel párosult szeretet a legjobb fegyelmi eszköz, de erély nélkül többet árt, mint használ. A nők pedig a fiuk fegyelmezésére szükséges erélyvel nem bírnak, nem is bírhatnak, mert az organismus különbözősége szellemi tekintetben is nagy különbségeket idéz elő. A nő — ha nő akar maradni — nem lehet más, mint a milyen. Egy, a női gyöngédségben megfogyatkozott tanítónőtől pedig isten óvja meg az iskolát.

Föltéve azonban, de semmiképpen meg nem engedve, hogy a tanítónők képesek a fügyermeket, legalább az elemi iskola alsóbb osztályiban, fegyelmezni, valjon ez esetben is óhajtható volna-e a fiuk hivatása szempontjából, hogy ők, a léleknek a külső hatások elfogadására leginkább képes fejlődési korszakában, a női kedély befolyása alatt nőies gyöngédséget, jobban mondva gyöngéséget sajátítsanak el? Én azt hiszem, hogy a két nem közt a hivatás tekintetében mindég meg fog maradni a természetes különbség; nem is lenne jó, ha ezen különbség elenyésztetnék, mert ez a hivatással ellentétes fejlődés útjára ragadná az emberi nemet. Meggondolandó itt különösen az, hogy a nő — mindig a pillanat hatása alatt — a gyermeknek sokszor azon hibái iránt is elnéző, a melyek komoly figyelmet és az attól való elszoktatásnak következetes alkalmazását igényelnek; míg másfelől — s ezt különösen az idős leányoknál tapasztaljuk — a hirtelen felizgatott kedély sokszor határt nem ismerő gyűlöletben nyilvánítja valamely helytelen cselekvés miatti roszzsalását. A kedély gyors változásának uralma alatt, másfelől pedig a következetes szilárdásra képes akarat-erő csekély volta miatt a nők által nevelt fiukban nem fejlődnek ki azon erély, és a következetességre nagyon képes akarat, mely a férfi jellemnek kiváló és szükséges tulajdonsága. Gátolná ennek kifejlődését azon

gyűgyögő lágyság, azon szeretetreméltó szelidség és engedékenység, mely a nőnek — az ő kedélye normális állapotában — sajátja, de a mely tulajdonságok a fiu-gyermek nevelésében — tekintve a nevelés főcélját t. i. az élet küzdelmeire való képesítést — nem alkalmazhatók a nevelés főeszközei gyanánt.

Ezekhez járul még, hogy a nőkben, miként a fent megnevezett író megjegyzi, a hatalom és a tekintély iránti félelem uralkodik az intézmények feletti eszmék és érzelmeik fölött. A tekintély akarat a legjobb meggyőződésük ellenére is letereli őket a nevelés helyes irányelveinek alkalmazása útjáról; egy-egy a dologhoz nem értő, de parancsolni jogosított egyénnek egy szava elég arra, hogy a tanítónő másként tanítson, másként fegyelmezzon, mint a hogy azt a képezdében tanulta. Hijába! — a nő tetszeni, boldogítani van hivatva s ezen hivatása nem teszi lehetővé, hogy ő elvekért küzdjön, hogy kitegye magát — ha kell — az üldöztetésnek is. Azt hiszem már csak ezen ok is elégséges a tanúgynek őszinte barátai előtt arra, hogy legalább még most, a midőn sokszor nemcsak terjeszteni kell a helyes nevelési elveket, hanem azokat meg is kell védeni — ne engedjék leány-ágra szállani a népoktatásügyének művelését.

Ennyit ezuttal. A kérdés megoldására kevés az, a mit elmondtam, de arra, hogy a figyelem e kérdésre irányoztassék — elég. Gondolkozzunk felette. Sokan, a kik az elfogultság szemüvegén nézik a dolgot és minden bokorban ellenséget vélnek lappangani, az itt elmondottakért keményen megharagusznak e sorok írójára. Erre elmondhatnám: alias jam vidi ventos; hanem nem mondok semmit, szép csendesén vissza vonulok s tért engedek annak a találgatására, hogy ki az a vakmerő, a ki az áradattal szemben uszík.

Artemidus.

Egy szó az iskolai kertről.*)

Midőn 1870-ben az iskolai kert eszméjével felléptem, mely eszményibb alak mellett, egyszersmint világosabb és egyszerűbb formában mutatta be e gondolatot, mint mások azt addig foganatosíthatónak hitték: közelből és távolból a jó és okos emberek a legszivesebben csatlakoztak nézetemhez. Ezen nyilatkozatok közül főleg egy, mely a távol keletből származott tünt fel nekem: a jeles lelkész Obert uré, s e percztől fogva meg voltam győződve, hogy az iskolai kert előbb-utóbb Erdély különböző nemzetiségei kö-

*) E figyelemreméltó cikket az „Erdélyi Gazda“ című szak-közöny f. é. 12-ik számából vettük át.

zött állandó meghonosulásra számíthat. Az iskolai kert évente, főleg a bécsi világiállítás következtében több-több tért nyer az osztrák-magyar birodalomban, naptárak, röpiratok, gazdasági és iskolai lapok több-több egyént hódítanak meg az iskolai kert eszméjének és az írásban, szóban vagy terrajzban nyújtott oktatást csakhamar a tett követi. A kicsiny, de munkás Szilézia már 245 iskolai kerttel rendelkezik, melyek közül számosan és pedig 36 nagyon sikerült a legújabb időből származik és a jelen évben is több kisebb, de nagyon jól tervezett iskolai kertet állít be. Galiciában egy lengyelajku járás elhatározta, hogy mind a 35 iskoláját iskolai kerttel látja el; már három pompás kert készen áll és még nyolchoz a folyó tavaszon fognak hozzá. Más tartományokból is buzgó törekvést és jó kezdeményezést jelezhetünk és a birodalom minden tartománya, mely műveltségre egyáltalában igényt tart, számos jó iskolai kerttel büszkélkedik. Az osztrák-magyar kormány erélyesen és komolyan működik azon, hogy lassan-lassan minden tanítóképezdét, nagy és jól berendezett iskolai kertet lásson el.

Most már a Kárpátok földét lakó erdélyiek is készülődnek az iskolai kertet, mint közvagyon, magukhoz átültetni, hogy ők is mindazon áldásnak részesei legyenek, melyet minden község okszerűen beállított, szeretettel és szakértelemmel ápolt iskolai kertjének létesítésével gyermekeire és unokáira, sőt mint a tapasztalás bizonyítja, nem egy esetben a jelenleg élő s munkálkodó nemzedékre, a felnőttekre is áraszt. Nagy örömmel értesültem a „Landwirtschaftliche Blätter für Siebenbürgen“ című lap útján e szándékról, de egyszersmind teljes bizalommal vagyok az iránt, hogy ezen a nép és ország jóllétére nézve egyaránt fontos tan- és nevelési eszköz Erdélyben a legkítünőbb módon lesz fogatosítva és fejlesztve. Járójatok ti is, mint azon férfiú, ki nálatok az ügyet kezdeményezte*), örömmel és bizalommal azon szép eszme fogatosításához, mely tíz év múlva már nem száz, hanem ezernyi ezer községben fog megtestesülve előttünk állani. Nagyon fontos, hogy Dr. Salfeld — mint én is az első pillanatban feltettem — azon nézetből indult ki, hogy tanítóink már jelenleg is képesítve vannak — ha felteszszük, hogy a helyes tan- és tanítói szelemmel bírnak — korszerűen beállított iskola-kertet vezetni. A tanító az iskola-kert ügyében kedvvel és sikerrel fog működni, ha 1-ör alkalmatlan mellékhivatalok figyelmét el nem vonják; 2-or, ha az idevágó kérdésekben magát elméletileg és gyakorlatilag kiképezi; 3. ha a község és az iskolakerület minden művelt egyéniségénél erélyes támogatásra talál; és 4-er ha mindenekelőtt az iskolai kert a népiskola tan- és nevelési eszközei sorában szereplésre jut. Az első feltétel Erdélyben már teljesítve van;**) a második feltételnek minden tevékeny tanító megfelelhet, a harmadik követelményt minden község, minden lelkes, minden iskolabarát tartsa szem előtt és a kert beállításánál, valamint az első évek alatti

fennállításánál gyakorlatilag érvényesítse is. A negyedik feltétel úgy szólván el nem utasítható. Svédország volt Európában az első tartomány, mely az iskolai kertet — kissé egyoldalú kivitelben — az iskolával összekötötte és már 1871. évben 7528 népiskolája közül 2000 iskolai kerttel volt ellátva és ezen előrehaladott ország ma már bőven szedi az áldásdús intézmény gyümölcseit.

Hol kell az iskolai kertet beállítani s annak keretébe mit kell befoglalni, azt Dr. Salfeld fennemlített lapjában már ismertette. A hol azonban a rendelkezésre álló tér megengedi, ne mulasztssák el egy szép házi kertnek apró mintáját is az iskolai kertbe felvenni, ha még oly kicsiny lenne és virágoknál egyebet nem tartalmazna is. A fiúk és leányokban ezen telepecske a kerteszet és egyáltalában a környezet szépítése iránti hajlamot ébreszti fel és állandóan fenn is tartja. A hol az ablakban vagy előtte virágot látunk, ott majd mindig kívül-belül rendre, az erkölcsiség érzékére találunk, pedig épen a rend és erkölcsösség az, mely a legszegényebb ember életét is derültté; bűnékülivé és széppé teszi. Sőt minden birtokosnak közvetlenül érdekében van, oda hatni, hogy nyájas, megelégedett, illedelmes emberekkel legyen környezve, kik neki megbízható cselédet, szorgalmas, jóakaratu és szerény munkást szolgáltatassanak. Minden falusi ház előtt, egyszerű derült kertecskét óhajtanánk látni, mely a jobb módú gazdának, úgy, mint a szegény munkásnak is a nap fáradalmi után illatos virágok között kedves pihenőt nyújt, míg az ablakban virág diszeleg, melyet leánykája nevelt és ápolt. Nemsokára a ház mögötti nagy kert is átalakul, javul, nemesedik, szépül és nemcsak több hasznot nyújt, mint eddig, hanem tulajdonosának kedélyét, mint napsugár vagy madárdal deríti fel.

Azért tegyétek az iskolai kertet oly széppé, a mint csak lehet! Engedjétek gyermekeiteknek élvezni, mi töletek meg volt tagadva, hogy az iskola és a mi hozzávaló, a gyermekkorok paradicsoma legyen! Hiszen a szép, a valódi izlés tervszerűségével beállított kertnek egy krajcárral sem kell többé kerülnie a disztelen, unalmas minta szerinti készült kertenél. Az iskolai kert gyermekeitekben a természet, az otthon iránti hajlamot és ragaszkodást is ébreszszé, erősítse; épen azért főfeladata, hogy a hazatokra nézve fontos és érdekes növényeknek is legalább korlátozott képét nyujtsa. Pedig minő szép az a ti hazatok és annak növényvilága!

De a hazatokban levő városok, — melyek a kisebb gyermekeknek jelenleg ritkán nyujtanak háborítatlan és veszélytelen játszóhelyet, — sem nélkülözhetik az iskolai kertet. A szükséges tért, ha komolyan keressük, mindenütt meg lehet találni, hiszen a brassóiak egy posványt a legszebb torna-kertté alakítottak át. A városi gyermek már csak testi egészsége szempontjából is gondosan beállított iskolai és tornakertre van utalva, mely buja gyeppel, illatos virág, viruló bokor és árnyas fáival az iskolai kerthez a legkedvesebben csatlakozik. Jelenleg épen Bécs számára készítették iskolai és diszes tornakert terveket, azon Bécs számára, mely egy millió lakossal, de látszólag iskolai kert-

*) Dr. Salfeld, a medgyesi földmívelési iskola derék igazgatója.

**) Legalább nagyon számos községben.

nek való helylyel nem bir. A provinciára is most küldök egy csomó gyönyörű iskolakerti tervezetet: a beállítási költség, mely magában véve sem jelentékeny, nem is áll arányban azon haszonnal, melyet e kertek útján a népnevelés ügyében elérni lehet. Ezen tervek némelyike tanítóképezdek, mások városi, néhányak falusi iskolák számára készültek. Teljes szívemből örvendének, ha Erdélybe is néhány tervet küldhetnék, de talán képes leszek már a jövő évben némi csekély részben az erdélyi iskolakertek fejlesztéséhez járulni, mert kész vagyok, Machanek Miksa ur*) szívességéből minden községnek, mely arra igényt tart, beállítandó iskolakertje számára jó és nagyon izlésteljes tervvel szolgálni. Machanek ur az iskolakert eszméjébe úgy beleélte magát, hogy párját ritkítja, mégis minden tervet, melyet tisztán szívességből készít, külön velem megbeszél és a célszerűség és tökéletes szépség követelményei szerint véglegesen megállapítja.

E nagy tehetségű férfi, kívánatra, többféle tervet is készít, melyből az illető község válogathat.

Erdély az iskolai kert meghonosulásával jóllétében gyarapodni fog, az országnak természeti szépsége, az iskolai kertnek az életre kiható befolyásával lényegesen fokozva lesz, az erdélyi népnek szellemi s erkölcsi értéke pedig egy szebb jövő javára rendkívüli módon fog emelkedni. Azért az erdélyi iskolai kertet őszinte örömmel üdvözölve, szívemből kívánom: „Szerenese fel!”

Dr. Schwab Erasmus.**)

KISDEDNEVELÉSI ROVAT.

A fonal-munka.

A kisednőveldekben ma már igen jelentékeny számmal vannak a különböző foglalkozások egybeállítva. Ezek közül én egy olyat óhajtok megemlíteni, a mely valószínűleg kevésbé ismeretes foglalkozás ugyan, de kétséggel kivül becses, mert a gyermeknek nemcsak kellemes időtöltésül szolgál, hanem fejlesztő becses is bir! Ez az u. n. fonalmunka. Figyelmet érdemlő foglalkozás ez már csak azért is, mert a hozzá szükséges anyag alig kerül pénzbe s így nem csak a gyermekkertekben, de a szegényebb sorsu szülék által is könnyen alkalmazható kisedeik mulattatására.

A hosszas bevezetéstől most eltérve, csak a tulajdonképeni foglalkozást s annak kezelési módját tárgyalom.

A fent említett foglalkozást a Fröbel-féle foglalkozások köréből, az ugynevezett körkirakás kell hogy megelőzze, mi által a gyermek némileg megismerkedik a görbevonalokkal. De ezek olyan vonalok, melyeket nem a gyermek maga alkotott, hanem sodronyból már elkészített körök és félkörök, tehát ezen foglalkozás után ennek kiegészítő részét, mely egy lépéssel közelebb vezet a rajzhoz, azaz,

*) Ezen fáradhatatlanul buzgólkodó kiapadhatlan szívességű tanügy-barátnak címe: Fabrikant Max Machanek, Wien I. Elisabethstrasse 17.

***) Az érdeklődő olvasóknak szives figyelmükbe ajánljuk a t. szerzőnek következő művét: „Der Schulgarten“ IV. Auflage mit 3 Plänen (Wien 1876. Verlag von Eduard Hölzel.) Ára 60 kr. o. é.

a fonal-munkát vesszük használatba, hol tér nyílik a gyermeknek arra, hogy maga alkosson különböző görbe vonalokat.

Ezen foglalkozáshoz szükséges kellékek a következők:

Egyenlő hosszúságú fonal-darabok, melyek mindenike a két végénél fogva akként köttetik össze, hogy az összekötött fonal egy szabályos körré alakíttathassék; továbbá kell minden gyermeknek egy pala-tábla és egy pala-vessző, a tábla hálózatos legyen. Szükséges még minden három- négy gyermek számára egy-egy vízzel megtöltött pohár. A hálózatos tábla azért szükséges, hogy a midőn a meg nedvesített fonalat a táblára helyezi a gyermek, a hálózat a különböző alakok létrehozásában segélyére szolgáljon, mert ilyen kisegítő eszköz nélkül nem lenne képes a gyermek a fonalból szabályos alakokat létrehozni. A fonal idomítása a palavessző segélyével történik; megjegyezvén, hogy a fonal gyakran bemártandó a vízbe, mert csak a nedves fonalat lehet tetszés szerinti irányban hajlítani.

Az említett foglalkozás csak is a 4—5 éves gyermekek körében alkalmazható, mivel a kisebb gyermekek nem bírnak ezen foglalkozáshoz szükséges ügyességgel.

Minden foglalkozásnak van egy kiindulási pontja, itt a kör és a négyszög a kiindulási pontok, a körből különösen szépszerűti, a négyszögből pedig utánzati alakok hozhatók létre.

Midőn a nevelő ezen foglalkozást alkalmazza, kezdetben segítségére lehet a gyermekeknek, azaz ő nedvesíti meg és helyezi le a táblára szabályosan. Ekkor a gyermeknek nincs egyéb teendője, mint a körből más újabb alakokat létrehozni; azonban ha a gyermekek már megismerkedtek ezen foglalkozással s a nevelő veszi észre, hogy abban némi ügyességet fejtenek ki, akkor nem kell előkészíteni a fonalat a táblára, hanem a gyermekeket az anyag kezelése tekintetében önállóságra kell utalni.

A foglalkozás menete abban áll, hogy a gyermek előrajz, vagy utasítás nyomán a körből tojásdad alakot, csucsvet, csillagot, majd gyümölcsöknek, faleveleknek, virágoknak az alakjait állítja elő. A négyszöget véve kiindulási pontul, alakit asztalt, széket, szekrényt, ablakot, stb.

E foglalkozás haszna a kezűgyesség kifejtése mellett főleg a gondolkodva foglalkozásra buzdtásban áll, mivel a gyermeknek folyvást gondolkodnia kell, hogy hogyan hozhat szebb, újabb és tanuságosabb alakokat létre. Azonban becses ezen foglalkozás más tekintetben is. Ugyanis, midőn a gyermek a kört megalakította, abból kevés változtatás által hozhat létre más alakot, ebből ismét mást s ezt sokáig lehet folytatni a nélkül, hogy az előbbeni alakot elrontaná. Tehát egy igen fontos nevelési elv jó itt alkalmazásba t. i. hogy a gyermek soha se rontson, hanem egyik alakból a másikat alakítsa meg.

Előkészíti e foglalkozás a gyermeket a rajzolásra is.

Ugyanis figyelmessé lehet tenni a gyermeket a tárgyak körvonalaira, mivel ezen foglalkozás által a tárgyaknak csak is határvonalai alakíthatók meg. Továbbá, midőn a gyermek a különböző alakok előállítására tekintetben,

elég ügyességgel bír, reá lehet s reá kell őt vezetni arra s illetőleg észre kell véteni vele, hogy ha a körből más alakot hoz létre, mely ugyan kisebbnek látszik, mint a kör, azért az nem kisebb, csak a sok behajlás okozza azt, hogy kisebbnek látszik, s erről a következőkép győzhetnők meg a gyermeket:

Adunk neki két darab fonalat, s megmondjuk, hogy az egyikből egy kört, a másikkól egy más alakot készítsen s most megkérjük, hogy melyik nagyobb, és melyik kisebb, ő bizonyosan az előbbit fogja nagyobbnak, az utóbbit pedig kisebbnek mondani, most levétetjük vele mind a két fonalat, összeméretjük s ekkor azt fogja látni, hogy a két fonat teljesen egyenlő és így meggyőződik arról, hogy a két különböző alak terjedelme is egyenlő volt.

Az ilyen mérési gyakorlatok fejlesztik a szemmértéket s a megszerzett képességnek később a rajzolásnál, valamint az iskolában az alak- és mértan tanulásánál nagy hasznát veszi a gyermek.

Egybefoglalva a mondottakat, az itt röviden megismertetett foglalkozást olesósága s több irányban fejlesztő bece miatt, méltán ajánlhatjuk a kisdednevelők és az anyák figyelmébe.

Löv Leontin,
kisdednevelő.

EGYLETI KÖZLEMÉNYEK.

A „Kolozs-dobokamegyei tantestület“ választmányi gyűlése.

Testületünk választmánya f. hó 8-án igen érdekes gyűlést tartott. A gyűlés a jegyzőkönyv hitelesítésével kezdetett meg, mely után Paal Ferenc a testület elnöke jelentti, hogy a választmány korábbi határozata alapján Ny. L. pályatársunk ellen, általa a tantestület pénztárába tartozó 40 forint behajtása céljából, a peres eljárás folyamatba tétetett. A választmány sajnálattal veszi tudomásul azt, hogy eme pályatársunk, a kit a tantestület tagjai egyidőben egész erélyvel védelmeztek, megtagadta a testület jogos követelésének lefizetését, sőt a követelés jogosultságát is — holott azt saját kötelező aláírása is bizonyítja — kétségbe vonta.

Ez után Szabó Endre, a tantestület titkára tett jelentést a kibocsátott aláírási iveken bejelentett tagok létszámáról. E szerint tantestületünk alapító-, rendes- és pártoló tagjainak száma 149; az egylet 1872-ben összesen 294 tagot számlált s így most a tagok száma 143-al kevesebb. Ez kétségkívül igen szomorú adat volna, ha nem tudnók azt, hogy ama 294 tagnak több, mint $\frac{1}{3}$ -ada csak is a papiroson szerepelt, mint egyleti tag. A felekezeti tanítók és tanítónők köréből belépett eddig a tantestületbe 33 egyén. Éljenek!

Olvasatott az ujonan alakult moesi kör alakuló gyűléséről fölvetett jegyzőkönyv. E szerint a kör első gyűlésén 17 tag jelent meg; elnökké Paal Mózes f. szóvái unit. lelkész; jegyzőkké: Nagy Géza és Dacó József ta-

nítók választattak. Az új kör, már a első gyűlésen is, szép jeleit adá munka-készségének, miért is a választmány örömmel üdvözli a kör megalakulását s az eszközölt választásokat helybenhagyja; egyszersmind köszönetet szavaz t. Hoszszu Theophil m. tanfelügyelő urnak a kör megalakítása érdekében kifejtett munkásságáért.

Most a gyűlés főtárgya, t. i. a legközelebbi egyetemes tanító-gyűlésnek az 50-es bizottság által ajánlott ügyrendjére vonatkozó bizottsági vélemény került tárgyalás alá. A nevelési bizottság elnökének Kozma Józsefnek távolléte miatt a bizottság véleményét a titkár adja elő, mely a következő: „Az orsz. egyesülésre vonatkozó 100-as bizottság alakítását akként, hogy ez három albizottságra oszljon, s az albizottságok az ország különböző részeiben működjenek, — a bizottság nem helyesli, mert az ilyen országos színezetű, de kevés gyakorlati hasznat eredményező működés éppen a legmunkásabb egyleteket vonná el a tanügy helyi érdekeinek előbbrevitelétől s mivel továbbá a három albizottság közt egységes működés alig fejlődhetné ki. — Egyszerűbbnek s célszerűbbnek tartja a bizottság, hogy az egyet. tanító-gyűlés ezentul is 50 tagból álló végrehajtó bizottságot küldjön ki kebeléből, mely bizottság üléseit a fővárosban tartsa. Az „Eötvös-alap“ ügyét a bizottság melegen pártolja s óhajtja, hogy az egyet. tanító-gyűlés tegye tüzetes tanácskozás tárgyává az ezen alap gyarapítására szolgáló módokat. A felnőttek oktatása ügyében kijelenti a bizottság, hogy az irni és olvasni nem tudó felnőtteknek állami költségen írásra és olvasásra tanítását, mint sikert nem ígérő vállalatot, nem helyesli; ajánlja azonban, hogy az állam támogatása mellett, társadalmi uton oda kell hatni, hogy a felnőttek, ismereteik gyarapítása végett, a tanítók, lelkészek, községi jegyzők, orvosok s más ahhoz értők által népszerű felolvasások tartassanak s hogy a népkönyvtárak és olvasó-egyletek elterjedjenek; végül ajánlja a bizottság az ismétlő-iskoláztatás reformját és általánosítását. Az iskolai takarékpénztárak kérdését a bizottság az egyet. tanítógyűlés ügyrendjéről letéetni véleményezi. A kézimunka-oktatás tekintetében továbbra is fenntartja a bizottság azon irányelveket, melyek alapján Szabó E. „A kézimunka-tanítása a népiskolában“ című művét írta s ajánlja, hogy az 50-es bizottsághoz intézendő átiratban ezen irányelvek kiemeltessenek.“ A bizottság véleményeit — a takarékpénztárakra vonatkozó vélemény kivételével — a választmány elfogadja; az iskolai takarékpénztárak kérdését azonban az egyet. tanító-gyűlés ügyrendjén meghagyatni kívánja s óhajtja, hogy az egyetemes tanító-gyűlés mondja ki azt, hogy az isk. takarékpénztárak kötelező minőségben behozatalát nem kívánja.

A nevelési bizottság a maga részéről még két kérdést ajánl az egyetemes tanító-gyűlés tárgysorozatába fölvetetni. Először is a népiskolai tantervre vonatkozólag fölmerült s fölmerülő észrevételek megvitatását, másodsor a tanítónők alkalmazása kérdésének tárgyalását. A választmány a nev. bizottság által ajánlt kérdéseket elfogadja s azokat az 50-es bizottság figyelmébe ajánlandja.

Végül hosszú vitát idézett elő a nev. bizottságnak azon előterjesztése, mely szerint az anyakká lett tanítónők további alkalmazása kérdésében a népnevelők pesti egylete által hozott határozatot a választmány által megvitattatni kívánja s óhajtja, hogy e tekintetben tantestületünk szintén mondja ki a maga véleményét. Az előterjesztés nyomán keletkezett vitában Paal F., Váradi K., Szabó E., Fazakas I., Sárdi I., Benedek S. vettek legtöbb részt. Kezdetben azon indítvány tétel, hogy ezen kérdés megvitatás és véleményadás végett utasítsák vissza a nevelési bizottsághoz, mások egy rendkívüli választm. gyűlésben ki-

vánták azt tárgyalni, végre azon indítvány vettetett föl, hogy tantestületünk ne bocsátkozzék még most ezen kellel meg nem érlelt s inkább a társadalmi uton elintézés keretébe tartozó kérdés taglalásába. A többség ezen indítványhoz csatlakozott, mire kimondta a választmány, hogy az anyává lett tanítónők alkalmazása kérdésének tárgyalását ezuttal mellőzi s napirendre tér.

Ezután néhány kisebb fontosságú jelentés tárgyalott, mely után elnök bezárta a mindvégig érdekes gyűlést.

—s—ó.

T Á R C S

Mária Terézia, mint a népoktatás megalapítója az ausztriai birodalomban.

(Német kútfők után.)

A tulajdonképeni népiskolák története a XVI-ik századdal kezdődik az egész nyugoti Európát illetőleg. A középkor az elemi tanügy terén egy néhány székesegyházi és kolostori iskolán kívül egyebet nem tud felmutatni, ezekben pedig szorosabb népnevelést keresnünk sem szabad. A XVI. század elhozta a vallás reformatióját, de a mely egyszersmind az iskola, a nevelés reformatiója is volt. A reformált egyház megmaradhatásának egyik feltétele az volt, hogy a nép maga olvassa a Bibliát, s e föltételből kifolyólag megkezdődik a népnek írni, olvasni tanítása. — A protestans papok egyszersmind tanítók is lesznek, s ezzel megindult az egyetemes népnevelés. De a kezdet szép reményei nemsokára meghiusulnak. Egyfelől: a lelkesedés első tüze lankadni kezd s a papok helyett a tanítást az egyházi, harangozó, kiszolgált katonák veszik át; másfelől; jött a 30 évig tartott vallás-politikai háboru, mely lángba borította nyugoti Európát, s mely egyebekkel együtt a népnevelés fiatal intézményeit is elsöpörte. Ez a helyzet miniatur képe a XVI és XVII-ik században.

De jött a XVIII. század, mely elődeitől egészen eltérő új irány jelzője. A reformatio által hirdetett szabad vizsgálódás kezd komolyan értelmezteni, nem úgy, a hogy ezt a reformatorok magok értelmezték. Egy eddig nem tapasztalt mozgalom áll elő az intellectualis téren, mely eo ipso magával ragadta a népnevelés elejtett ügyét is. Németországnak különösen protestans államai, a Basedow által megindított mozgalom folytán, a kor szellemét megértve, nemes versenyre kelnek; a népnevelés ügye kezd nemzeti ügynek tekinteni; iskolák állittatnak mindenféle a nép jobb-létének eszközésére. Ez üdvös mozgalomtól, a többi katolikus államokkal egyetemben, Austria is távol tartotta magát jó darabig. Mária Terézia uralkodásának három első évtizedében itt még a népnevelés ügye oly szomorú volt, az iskolát látogatók száma oly csekély volt, hogy 1770-ben, az 5-től a 13-ig terjedő kort ölelve fel, minden 100 gyermekből magában Bécsben is csak 24, a

tartományokban a legmagasabb százalékot véve 16, Sileziában pedig csak 4 járt iskolába; s ha e mellé azon csekély számot vesszük, mely otthon házi nevelésben részesült, a mi magában Bécsben is alig tett az előbbivel együtt 30 százalékot, látni való, mily nagy volt azon contingens, mely minden oktatás nélkül nőtt fel.

Az osztrák népnevelés-ügy gyökeres újjá teremtéséhez az első lökést azon emlékirat adta, melyet a passai érsek gróf Firmián Ernő Leopold nyújtott be a császárnénak. E tervben különösen a tankötelezettség, a tanítói vizsgálat és fizetés-javítás azonnali életbeléptetése van hangsúlyozva. Ha nem is lettek azonnal létesítve a reformok, de e memorandumnak lett mégis annyi eredménye, hogy azonnal a két Ausztriában egy-egy állandó iskolatanács (Schulcomission) neveztetett ki, azon utasítással, hogy gondoskodjék a tanügy pótlásáról és korszerű átalakításáról. E hatóság 1770. július 14-én kezdte meg működését. Miután a kezei közt levő adatokból meggyőződött a népnevelés szomorú állapotról, mindenekelőtt egy elemi minta-iskola és tanító-képző berendezését látta legelső és legszükségesebb teendőnek. Ez iskola már 1771 január 2-án Metzmer J. igazgatása alatt meg is nyitott Bécsben, a mely által felmutatott siker aztán nem kevésbé folyt be a birodalom különböző részeiben nemsokára megindult mozgalom létesítésére. Nemsokára Alsó-Ausztriában gondoskodva lón népnevelési alapról az eddigi elemi iskolai alapítványok e célra rendelése, önkéntes adományozások, új adóemek stb. által. Vállalatok alakultak tankönyvek kiadására; tanítók képezettek, főképpen a piaristák collegyumaiban, mi aztán az ügynek csakhamar az eddiginél egészségesebb irányt adott. — Alsó-Ausztria példája nemes versenyre ébresztette legelőször is Felső-Ausztriát. A birodalom minden részéből tanítványok mentek a bécsi mintaiskolába és képző-intézetbe. Morvaország, Krajna szintén mozogni kezdtek, itt is nevelésügyi hatóságok állittak fel, a melyek a bécsi nyomán szintén megkezdtek működésüket. Csehországban a kaplitzzi lelkész, Kindermann Ferdinánd szintén megindította a mozgalmat, községében egy minta-iskolát állítván fel, mely rövid időn oly hirre emelkedett, hogy megszemlélésére a birodalom minden részéből tódultak az ifju tanítók és tanítójelöltek. Tanítóképző a bécsin kívül volt még Sagunban.

Ugyanezen időben lép fel gr. Pergen A. is, kinek szintén nem csekély érdeme van az osztrák népnevelésügy felvirágoztatásában. Ő korábban, mint követ, a nyugoti művelt államokban nagy érdeklődéssel tanulmányozta az itt már meghonosított előnyöket, melyeket hazája mindedig nélkülözött. S midőn nemsokára miniszter lett, azon nemes elhatározással és lelkesítéssel lépett magas hivatalába, hogy tanulmányozni és kitelhetőleg javítani fogja hazájában a nép javát érdeklő viszonyokat.

Habár törekvése, az a miatt támadt hareban, hogy a nevelés ügye vétessék ki az egyház, illetőleg a papság kezéből, s mely elvét ő feladni nem akarta, hajótörést is szenvedett, de ennek dacára is nem kevéssel használt azáltal, hogy a felsőbb körök figyelmét is felkeltette a jelen helyzet gyarlósága, hiányai iránt és így legalább úttörő volt az ügynek ezután bekövetkezett gyökeres javításához.

Ez időre esik a jezsuita rendnek eltörlése. Ez anynyiban fontos, hogy a rend gazdag fundusa az állam birtokába megy át, s ebből meg lett teremtvé a népnevelésügyi alap s így a pénzügyi nehézségek egy részét elenyésztette. De azért is fontos e körülmény, mert ezáltal az összes tanügyi kormányzat az állam kezében összpontosult, mi az egyöntetűséget és sikeres haladást nem csekély mértékben mozdította elő. Ebből kifolyólag már 1774. február 12-én kelt rendelettel az udvari közoktatásügyi tanács a birodalom összes nevelésügyének teljesen független kormányzati jogával lett felruházva, minnek üdvös hatása a népnevelés ügyére vonatkozólag sem maradhatott el.

Kiss Sándor.

(Vége köv.)

VEGYESEK.

— A helybeli állami tanítóképző intézet ifjúságának „Önképző-köre“ boldog emlékeztető néhai Báró Eötvös József emlékeztetőnek megünneplése céljából a múlt hó 19-én egy sikerült „Emlékünneplést“ rendezett, melyről lapunk közelebbi számából tér szűke miatt kimaradt értesítést rövidre vonva a következőkben közöljük: „Az ünnepély a mondott napon d. e. 10 órakor a gyakorlóiskola tágas termében tartatott meg. Azonban a jókora nagy tanterem ezuttal mégis szűk volt az érdeklődő közönség befogadására, mert a tanügyi férfiak és tanügybarátok tekintélyes számát igen diszes hölgy-koszoru egészítette ki s a hallgatók száma a 100-at meghaladta. Ezen érdeklődésnek annyival inkább örvendhetünk, mert eddig csak is a tanítónő-képezde irányában tapasztaltuk a közönség iránti rokonszenvét, ellenben a tanító-képezde tanárkarának és ifjúságának buzgó törekvéseit a tanügybarátok nem részesítették megillető figyelembe; a legközelebb lefolyt ünnepély azonban arról tanuskozik, hogy jövőben a közelebről, de még a távolabbról érdekelték is a kollégák méltánylandják, észreveszik és gyámolitják ezen intézet haladását is. De szóljunk az ünnepélyről. Ez a „Hymnus“ elzengésével vette kezdetét, melyet a képezdei dalkör teljes szabadosággal adott elő. Jegyezzük itt meg mindjárt, hogy a képezdei ifjúság dalárdája minden éneket kitünő preciositással adott elő; észrevehető volt ugyan az, hogy a dalárda nem rendelkezik eléggé kifejlett hanggal bíró tagokkal, de ezen körülmény annál inkább elismerésre méltóvá teszi azt a szorgalmat, a melyet az ifjúság az akadályok leküzdése tekintetében tanusit. Ezután Kanyaró

M. II-od osztályos növendék olvasta föl „B. Eötvös József emlékeztető“ című emlékbeszédét, mely kétségtelen tanúságot tőn arról, hogy az ifjú író nagy gonddal gyűjtötte egybe az adatokat az előtte eszménykép gyanánt lebegő nagy férfierdemeinek ecseteléséhez. Lelkesítse őt és társait mindenkor ezen eszmény s tegye őket a népnevelés-ügyének munkás apostolaivá! A program következő számaiból különösen a „Gyászinduló,“ hegedű duett zongorakisérettel Mendelssohntól, „egy másik duett“ Pirlingertől, „Quintett“ Mozártól és a „Vadász dal“ című szerzeményeket, kell különösen kiemelnünk, melyeknek szabados előadása a növendékeknek a hegedülésben szerzett jártasságukról olyan szép tanúságot tőn, hogy a szakértők is meg voltak lepette azon siker által, mely legfeljebb két évi zene-tanulásnak eredményeként tűnt föl. Megemlítjük még a tömött program számai közül Tarcasfalvi A. II. oszt. növendék és Salamon F. III. oszt. növendék szavalásait, kik közül az előbbi „A ledölt szobor,“ utóbbi pedig „A vár és kunyhó“ című költeményeket hatással adták elő. Az ünnepély befejeztével a közönség megelégedettségét Kethely József tanfelügyelő ur tolmácsolta, rövid, de szívből jövő szavakban emelve ki az intézet zene-és ének-tanárának, Boér Gergely urnak, buzgalma s az ifjúság szép törekvése tekintetébeni megelégedését. — És itt legyen megemlítve, hogy az elismerő nyilatkozat, itt teljes mérvben ki volt érdemelve, s hogy a tanusított siker tekintetében, az érdem oroszlanrésze méltán illeti Boér Gergely urat, a ki nemcsak szép képzettségének, de kiváló szorgalmának is oly tanujelöit adá a felmutatott meglepő eredményben, a minőt nem vártunk és ismerve a körülményeket — nem is reménylhetünk. Adja isten, hogy még sokszor tanusithassa a tanár ur és a buzgó ifjúság azt, hogy ezen tanintézet méltó a közönség figyelmére!

— A „Székely tanügy“ szerkesztősége lapjának idei 6-ik számában jelenti, hogy előfizetőinek csekély száma miatt a lap kiadását kénytelen május 1-ig felfüggeszteni, azon reményben, hogy ezen határidőig a tanító-testületek tanusítani fogják megígért pártolási készségüket. Szívből öhajjtjuk, hogy e remény teljesüljön s hogy e derék szaklap újult erővel folytathassa a rövid szünetelés után pályafutását.

— A polgári iskolák tanárai a folyó hó 11—13-ik napjain, a polg. isk. tanárok egyesületének megalakítása és a polgári iskolák tantervének megvitatása céljából, gyűlést tartanak Budapesten. Ezen gyűlésre lapunk szerkesztője Várad Károly, a helyb. polg. iskola igazgatója is elutazott. Kívánjuk, hogy ismert buzgalma és belátása az országos gyűlésen is érvényesülhessen és hogy szerencsésen térhessen vissza az árvizes alföldön keresztül.

— Beküldetett a máramarosmegyei néptanítók egyesületének „Évkönyve.“ mely az egylet 187⁴/₅-diki működését tünteti föl; szerkesztette Koós Ferencz. egyt. elnök. Örömmel győződünk meg a 42 lapra terjedő könyvecskéből a máramarosi tanító-egylet buzgalmáról. Az egylet több nevezetes kérdést vitatott meg egy év alatt; így a gyermekkeretek ügyét, a felnőttek oktatásának reformját, a takarékpénztáraknak a népiskolákba behozatalát stb; rendezett tanszerkiállítás és dícséretes buzgalmat fejtett ki a népirodalom terjesztés érdekében. Az egyletet különösen Koós F. egyt. elnök buzgalma emelte a tevékenyebb tanító-egyletek sorába.

Felelős szerkesztő: VÁRADI KÁROLY.